

19

Handläggare
Sofie Anderman
Telefon: 08-508 05 308

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
2016-10-20

Anmälan av Stockholmsenkäten 2016

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens anmälan av Stockholmsenkäten 2016.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Andrea Hormazabal
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och är en enkätundersökning som riktar sig till unga i årskurs 9 samt år 2 på gymnasiet. Syftet är att resultatet ska ligga till grund för beslut om planering av förebyggande och främjande insatser.

Årets undersökning visar en fortsatt positiv trend med minskat alkohol- och tobaksbruk. I Hässelby-Vällingby har andelen elever som uppger att de storkonsumerat alkohol minskat avsevärt sedan år 2002. Användandet av narkotika ligger på en relativt stabil nivå sedan början av 2000-talet.

I båda åldersgrupper är det vanligare att brott begås av pojkar än av flickor. I Hässelby-Vällingby har en högre andel flickor än pojkar i årskurs 9 blivit misshandlade än i årskurs 2 på gymnasiet där andelen pojkar är högre än andelen flickor.

Fler flickor än pojkar uppger att de utsätts för kränkande behandling och det råder även stora könsskillnader beträffande psykisk ohälsa. Fler flickor än pojkar upplever att de mår dåligt, är ledsna och deppiga utan att veta varför.

Förvaltningen kommer att fortsätta bedriva ett förebyggande arbete och även utöka preventiva insatser inom våldsprevention och flickors och pojkars psykiska hälsa.

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för Medborgarservice och fritid med utgångspunkt från Stockholms stads ”Stockholmsenkäten 2016”.

Bakgrund

Stockholmsenkäten är en omfattande enkätundersökning med frågor som rör ungas alkohol-, narkotika- och tobakskonsumtion, skola, familj, kamrater samt psykisk ohälsa, brott och trygghet. Undersökningen genomförs vartannat år på uppdrag av socialförvaltningen och riktar sig till samtliga elever i Stockholms stad som går årskurs 9 och år 2 på gymnasiet. Kommunala skolor är ålagda att delta medan fristående skolor deltar frivilligt.

I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde har totalt 547 elever från grundskolans år 9 (511 elever år 2014) samt 442 elever från år 2 på gymnasiet (373 elever år 2014) besvarat enkäten. Samtliga kommunala grundskolor har medverkat samt två friskolor i stadsdelsområdet. I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns för närvarande ingen gymnasieskola.

Syftet med Stockholmsenkätens är att den ska ligga till grund för beslut om planering av förebyggande och främjande insatser. Resultatet ger staden information om var geografiskt, mot vilka grupper och i vilken omfattning arbetet bör riktas.

Sammanfattning av enkäten

Sammanfattning av Stockholmsenkäten 2016 med särskilt fokus på Hässelby-Vällingbys stadsdelsområde.

Positiv utveckling gällande tobaksbruk

Andelen elever i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet som uppger att de inte använder tobak fortsätter att öka. Medelåldern för tobaksdebut har ökat till 12,9 år bland både pojkar och flickor i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby jämfört med föregående mätning. Dock bland pojkar i årskurs 2 på gymnasiet i Hässelby-Vällingby har medelåldern för tobaksdebut istället minskat jämfört med mättillfället 2014 med en medelålder på 14,7 år till årets 13,4 år. Bland flickor i årskurs 2 i Hässelby-Vällingby syns inga skillnader

jämfört med år 2014, med en medelålder på 14,0 år. Utvecklingen är densamma i staden som i Hässelby-Vällingby.

Precis som under tidigare år är rökning vanligare bland flickor än pojkar. Av de elever som svarat att de brukar tobak uppger en lägre andel att de själva köper tobak i butik eller kiosk. En betydligt större andel pojkar än flickor snusar i bägge åldersgrupper, men över tid har snusning minskat i hela staden.

- I årskurs 9 uppger 10 procent av flickorna och 7 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de röker dagligen eller ibland jämfört med 14 procent flickor och 8 procent pojkar i staden. 2014 var motsvarande siffror i Hässelby-Vällingby 12 procent av flickorna och 9 procent av pojkarna.
- I årskurs 2 uppger 25 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de röker dagligen eller ibland, jämfört med 25 procent flickor och 22 procent pojkar i staden. 2014 var motsvarande siffror i Hässelby-Vällingby 32 procent av flickorna och 19 procent av pojkarna.
- 1 procent av flickorna och 12 procent av pojkarna i årskurs 2 på gymnasiet i Hässelby-Vällingby uppger att de snusar ibland eller dagligen. Motsvarande andel är 2 procent flickor och 19 procent pojkar i staden.

Allt fler unga väljer bort alkohol

I Hässelby-Vällingby uppger 62 procent av flickorna och 72 procent av killarna i årskurs 9 att de inte dricker alkohol vilket ligger högre jämfört med stadens totala andel på 58 procent flickor och 67 procent killar. I Hässelby-Vällingby har storkonsumtionen av alkohol¹ bland flickor och pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet, minskat avsevärt. I årets mätning uppger 10 procent av flickorna (12 procent i staden) och 7 procent av pojkarna (9 procent i staden) i årskurs 9 att de den senaste månaden har storkonsumerat alkohol, jämfört med 34 procent av både flickor och pojkar år 2002.

Stabil användning av narkotika

Den självrapporterade narkotikaanvändningen har gått ned något sedan år 2012 främst bland flickor och pojkar i årskurs 9. Andelen unga som provat narkotika ligger på en relativt stabil nivå sedan början av 2000-talet. Den övervägande majoriteten av de elever i Stockholm som har provat narkotika har använt cannabis, 91 procent i årskurs 9 respektive 96 procent i år 2 på gymnasiet.

¹ Storkonsument - konsumerar minst en gång i månaden alkohol motsvarande 18 cl sprit (en halv kvarting) eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl

Användningen av Spice har minskat kraftigt i staden från föregående mätning.

- I Hässelby-Vällingby uppger 3 procent av flickorna och 2 procent av pojkarna i årskurs 9 att de använt narkotika minst en gång de senaste 4 veckorna, jämfört med 3 procent av flickorna och 5 procent av pojkarna i staden.
- Medelåldern för första gången elever i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby använde narkotika (bland de som provat) är 14,2 år för flickor och 12,9 år för pojkar, jämfört med år 2014 då motsvarande medelålder var 14,1 år för flickor och 13,6 år för pojkar.
- I årskurs 2 på gymnasiet uppger 4 procent av flickorna och 10 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de använt narkotika minst 1 gång de senaste 4 veckorna, jämfört med 6 procent flickor och 12 procent pojkar i staden.
- Medelåldern för första gången elever i årskurs 2 på gymnasiet i Hässelby-Vällingby använde narkotika (bland de som provat) är 15,3 år för flickor och 15,2 år för pojkar, jämfört med år 2014 då motsvarande medelålder var 15,4 år för flickor och 15,3 för pojkar.
- En större andel elever i årskurs 9 och årskurs 2 har testat narkotika jämfört med motsvarande siffror för hela Sverige (CAN 2015). 9 procent av niorna i Stockholm kan jämföras med 6 procent i riket och 25 procent av gymnasieeleverna i Stockholm kan jämföras med 15 procent i riket. I stadsdelsområdet är motsvarande siffror 7 procent av niorna och 23 procent av gymnasieeleverna.

Brott vanligare bland pojkar än flickor

I staden har andelen självrapporterade brott minskat bland stadens unga sedan år 2014. Samma tendens syns däremot inte i Hässelby-Vällingby i samma utsträckning. Resultatet visar att brott är betydligt vanligare bland pojkar än flickor i båda åldersgrupper.

I årskurs 9 är det en högre andel pojkar som uppger att de snattat, stulit och utfört ett allvarligt egendomsbrott² de senaste 12 månaderna i Hässelby-Vällingby jämfört med staden. I Hässelby-Vällingby har 27 procent av pojkarna snattat eller stulit och 9 procent utfört ett allvarligt egendomsbrott, jämfört med staden där 24 procent pojkar snattat eller stulit och 7 procent pojkar utfört ett allvarligt egendomsbrott. År 2014 var motsvarande siffror i Hässelby-Vällingby 25 procent som snattat eller stulit och 9 procent som utfört ett allvarligt egendomsbrott.

² Allvarligt egendomsbrott: Stulit en moped, mc, bil eller gjort inbrott i bil, affär, kiosk eller annan byggnad.

- 4 procent av flickorna och 21 procent av pojkarna i årskurs 2 på gymnasiet uppger att de använt hot eller våld³ de senaste 12 månaderna, jämfört med 4 procent flickor och 15 procent pojkar i staden. År 2014 var motsvarande andel i Hässelby-Vällingby 6 procent bland flickor och 15 procent bland pojkar.
- 3 procent av flickorna och 17 procent av pojkarna i årskurs 2 på gymnasiet från Hässelby-Vällingby uppger att de burit vapen de senaste 12 månaderna (t.ex. kniv eller knogjärn), jämfört med 3 procent flickor och 12 procent pojkar i staden. År 2014 var motsvarande andel i Hässelby-Vällingby 3 procent bland flickor och 10 procent bland pojkar.

Utsatthet för brott

Andelen unga som uppger att de blivit misshandlade har minskat något i staden över tid. Däremot anger en högre andel pojkar i årskurs 2 på gymnasiet att de blivit misshandlade de senaste 12 månaderna jämfört med mätningen år 2014 (från 6 procent till 9 procent). I stadsdelen är det en högre andel flickor än pojkar i årskurs 9 som blivit misshandlade än på gymnasiet där andelen pojkar är högre än andelen flickor.

- Bland elever i årskurs 9 uppger 4 procent av flickorna och 3 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de blivit misshandlade, jämfört med 3 procent flickor och 4 procent pojkar i staden.
- Bland elever i årskurs 2 uppger 2 procent av flickorna och 9 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de blivit misshandlade, jämfört med 3 procent flickor och 6 procent pojkar i staden.

Fler flickor än pojkar utsätts för kränkande behandling

En betydligt högre andel flickor än pojkar i årskurs 9 uppger att de blivit utsatta för kränkande behandling, mobbning eller trakasserier under det senaste året. I Hässelby-Vällingby har 27 procent av flickorna utsatts för kränkande behandling, Detta är en ökning mot tidigare mätningar, år 2014 var 23 procent och år 2012 19 procent av flickorna utsatta för kränkande behandling.

Sedan 2002 är det en lägre andel elever som uppger att de under det senaste året mobbat eller trakasserat någon annan elev. Andelen pojkar som uppger att de mobbat eller trakasserat någon är högre än

³ Tvingat någon att ge dig pengar, mobiltelefon eller något annat värdefullt. / Med avsikt slagit någon så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukhusvård. / Burit vapen

bland flickor i både stadsdelen och staden. Andelen flickor som uppger att de utsätter någon annan eller själva blivit utsatta för mobbning/kränkande behandling är betydligt lägre bland gymnasieelever än bland högstadieelever. Samma tendenser går att se bland pojkar i hela staden men med mindre marginaler bland pojkar i Hässelby-Vällingby.

- 27 procent av flickorna och 11 procent av pojkarna i årskurs 9 uppger att de blivit utsatta för kränkande behandling det senaste året, jämfört med 23 procent flickor och 15 procent pojkar i staden.
- 12 procent av pojkarna i årskurs 9 uppger att de mobbat någon annan elev det senaste året, jämfört med 14 procent i staden. Andelen flickor i samma åldersgrupp i Hässelby-Vällingby som uppger att de mobbat någon annan elev är 4 procent, jämfört med 7 procent i staden.
- I år 2 på gymnasiet svarar 2 procent av flickorna och 9 procent av pojkarna att de mobbat någon annan elev, jämfört med 3 procent flickor och 8 procent pojkar i staden.

Tendens till försämrad psykisk hälsa – främst bland flickor
I årets undersökning ses en tendens till sämre psykisk hälsa bland flickor. År 2016 uppger 38 procent av flickorna (15 procent pojkar) i årskurs 9 att de ofta är ledsna och deppiga utan att veta varför, mot 31 procent år 2010. I Hässelby-Vällingby är motsvarande andel 37 procent bland flickor och 15 procent bland pojkar år 2016.

Graden av psykisk god hälsa mäts med ett index⁴ mellan 0 och 100 där 0 är de lägsta och 100 det högsta tänkbara värdet.

- Bland elever i årskurs 9 är värdena lika bland pojkar (index 65) och flickor (index 50) i staden som i Hässelby-Vällingby.
- I årskurs 2 på gymnasiet är flickors index 47 och pojkars index 64 i Hässelby-Vällingby, jämfört med index 49 hos flickor och index 63 hos pojkar i staden.

Den negativa trenden bland flickor i år 2 på gymnasiet avseende psykisk hälsa är gällande i hela staden. Årets undersökning visar på det lägsta resultatet för index av *god psykisk hälsa* sedan mätningarna påbörjades år 2002.

- I årskurs 9 är värdet för index *informell social kontroll* 63 för flickor och 61 för pojkar, jämfört med 64 för flickor och 62 för pojkar i staden.
- I årskurs 2 på gymnasiet är värdet för index *informell social kontroll* är 58 för både flickor och pojkar, jämfört med 62 för flickor och 57 för pojkar i staden.

Skolsituation

Elevernas skolsituation baseras på fyra index⁷. Nästintill samtliga index kopplat till elevers upplevelser gällande sin skolsituation har ett något lägre värde bland niorna i Hässelby-Vällingby än i staden totalt. Störst skillnad jämfört med föregående mätning år 2014 uppvisar index för god anknytning till skolan⁸ bland pojkar i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby, där värdet minskat från 58 till 52. Bland flickor i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby har motsvarande värde minskat från 50 till 48 i årets mätning.

- Värdet för index *positiv uppmärksamhet från lärare* är 48 för flickor och 49 för pojkar i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby, jämfört med 49 för flickor och 52 för pojkar i staden.
- Värdet för index *tydliga förväntningar i skolan* är 73 för flickor och 70 för pojkar i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby, jämfört med 73 för flickor och 72 för pojkar i staden.
- Värdet för index *grad av inflytande i skolan* är 47 för både flickor och pojkar i årskurs 9 i Hässelby-Vällingby, jämfört med 51 för flickor och 52 för pojkar i staden.

Förhållande till föräldrar

En positiv trend gällande elevers anknytning till sina föräldrar går att se både i staden och i stadsdelen, främst bland högstadiееlever. Årets resultat visar att en lägre andel elever i årskurs 9 upplever en svag anknytning till sina föräldrar (baserat på index⁹) än vid tidigare mätningar.

- I både årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet anger 21 procent av flickorna och 23 procent av pojkarna i Hässelby-Vällingby att de har en svag anknytning till sina föräldrar,

⁷ Positiv uppmärksamhet av lärare, Grad av inflytande i skolan, Tydliga förväntningar i skolan, God anknytning - skolan.

⁸ God anknytning, skola - index baserat på frågorna: a) Skolarbetet känns meningslöst b) Jag ser fram emot att gå till lektionerna c) Skolarbetet gör mig förvirrad

⁹ Svag anknytning - index baserat på frågorna: a) Om Du har ett personligt problem, kan du be någon av dina föräldrar/vårdnadshavare om hjälp? b) Jag bryr mig om vad mina föräldrar/vårdnadshavare säger. c) Mina föräldrar/vårdnadshavare är en förebild för mig

En fortsatt högre grad av ordningsproblem

Elevernas upplevelse av bostadsområdet mäts utifrån index för grad av upplevda ordningsproblem i bostadsområdet⁵ där låga värden klassas som positiva.

Jämfört med föregående mätning år 2014 syns inga märkvärda skillnader gällande upplevelse av ordningsproblem i Hässelby-Vällingby. Upplevelsen av ordningsproblem är därmed fortsatt högre i stadsdelen jämfört med staden enligt elever i årskurs 2 på gymnasiet. Bland elever i årskurs 9 är det inga större skillnader jämfört med staden.

- Bland elever i årskurs 2 på gymnasiet är värdet för graden av upplevda ordningsproblem i Hässelby-Vällingby 39. I hela staden är motsvarande värde bland pojkar 34 och bland flickor 33.
- Bland elever i årskurs 9 är värdet för graden av upplevda ordningsproblem bland pojkar 31 och bland flickor 34. Motsvarande siffror i staden är bland både grupper 33.

Minskad upplevelse av informell social kontroll

Elevernas upplevelse av bostadsområdet mäts utifrån index för informell social kontroll i bostadsområdet⁶ där höga värden klassas som positiva.

Värdet för graden av informell social kontroll är bland stadsdelens elever i årskurs 9 och pojkar i årskurs 2 på gymnasiet på en jämn nivå med stadens totala resultat. Bland flickor i årskurs 2 på gymnasiet är värdet däremot något lägre, med ett värde på 58 i stadsdelen och 62 i hela staden.

Studeras värdena över tid syns en tendens till en minskad upplevd informell social kontroll i Hässelby-Vällingby. Stadsdelen har under tidigare mätningar haft en högre klassad grad av informell social kontroll jämfört med staden men har under de senaste åren hamnat på likvärdiga nivåer med hela staden.

⁵ Index baseras på hur väl eleverna anser att följande påstående stämmer in på sitt bostadsområde: a) Vandalism är vanligt i bostadsområdet b) Det finns personer som säljer narkotika i bostadsområdet c) På vardagskvällarna finns det många berusade utomhus d) Det är ovanligt med våldsbrott i det här bostadsområdet.

⁶ Index baseras på hur väl eleverna anser att följande påstående stämmer in på sitt bostadsområde: a) Om en vuxen såg mig göra något olagligt i mitt bostadsområde skulle nog mina föräldrar få reda på det b) Vuxna skulle ingripa om någon helt öppet försökte sälja narkotika till ungdomar c) Vuxna skulle ingripa om det blev ett slagsmål framför mitt hus d) Om jag blev rånad på en allmän plats skulle vuxna ingripa.

jämfört med 28 procent av flickorna och 30 procent av pojkarna i årskurs 9 samt 25 procent av flickorna och 23 procent av pojkarna på gymnasiet år 2010.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens anmälan av Stockholmsenkäten 2016.

